

**ФУНКЦІЙНО-СЕМАНТИЧНЕ НАВАНТАЖЕННЯ ПЕРИФЕРІЙНИХ ОНІМІВ
РОМАНУ ВАЛЕРІЯ ШЕВЧУКА «СТЕЖКА В ТРАВІ»**

У статті розглянуто особливості периферійного онімного простору роману Валерія Шевчука «Стежка в траві». Проаналізовано функційну специфіку кожного з використаних автором онімних класів та визначено їх структурно-семантичні особливості. З'ясовано роль поетонімів у розвитку сюжету, в побудові мовної та літературної композиції твору. Звернено увагу на особливості індивідуально-авторського стилю Валерія Шевчука, що виявлені в системі онімного простору роману «Стежка в траві».

Ключові слова: онім, онімний простір, поетонім, функційно-семантичне навантаження.

Постановка наукової проблеми та її значення. Вивчення особливостей творчості Валерія Шевчука – одна з найважливіших проблем сучасної філологічної науки, про що свідчать численні літературознавчі й мовознавчі праці. Валерій Шевчук належить до «найяскравіших постатей в інтелектуально-філософській, психологічній прозі української літератури ХХ століття. Його проза відзначається як ідейно-тематичним багатством, так і специфікою жанрово-стильових модифікацій» [3, с. 25]. Кожен його твір характеризується розмаїттям онімів, які потребують комплексного дослідження, адже «без аналізу онімів справжнє розуміння тексту неможливе, а їх вивчення є складовою частиною дослідження творчості письменника, особливостей його ідіостилу» [11, с. 119].

Аналіз досліджень цієї проблеми. Питання функційно-стилістичних можливостей онімів у художніх творах – предмет вивчення багатьох мовознавців, зокрема Е. В. Боевої [2; 3], Ю. О. Карпенка [7; 8], Т. І. Крупеньової [11], Г. П. Лукаш [13; 14], Л. І. Селіверстової [16], О. О. Усової [18], Т. В. Шотової-Ніколенко [21] та ін.

У працях В. М. Калінкіна з'ясовано теоретичні засади поетичної ономастики [4; 5], у розвідках Л. О. Белея розглянуто проблеми теорії та історії української літературно-художньої антропонімії [1], у роботах Ю. О. Карпенка описано функційно-семантичні особливості онімів [7; 8].

У мовознавчих студіях проаналізовано різні пласти лексики творів Валерія Шевчука, синтаксичні конструкції, подано лінгвостилістичний аналіз перекладу творів англійською мовою та досліджено особливості ідіостилу письменника [15]. Окремі розвідки присвячено онімним аспектам роману «Стежка в траві» [3; 9; 17].

Мета статті – з'ясувати особливості периферійного онімного простору роману Валерія Шевчука «Стежка в траві». Досягнення

поставленої мети передбачає виконання таких завдань: з'ясування змістового навантаження власних назв; встановлення конотативного й експресивного наповнення онімів у межах твору; з'ясування ролі поетонімів у розвитку сюжету, в побудові мовної та літературної композиції твору; визначення ролі власних назв як засобу індивідуально-авторського письма.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування результатів дослідження. Онімія в художньому творі – явище складне й багатоаспектне. І саме від майстерності автора дібрати власні назви відповідно до потреб контексту, жанрових особливостей твору залежить сприйняття художнього тексту читачем. Оскільки семантична глибина онімів необмежена, то насамперед авторові важливо самому осмислити цю глибину та майстерно передати її у формі відповідних контекстів за допомогою влучного, виваженого словесного оточення.

В онімному просторі художнього тексту переважно розглядають центральну (ядрову) частину, до якої належить антропонімія і топонімія. «Інші ж розряди онімів становлять фонову його частину, або, як традиційно визначають, – периферію» [12, с. 50].

Зазначимо, що фоновий онімний простір роману складають різнотипні оніми, а саме: назви міфічних істот і божеств, імена казкових героїв, імена біблійних персонажів, імена літературних персонажів, імена історичних осіб, що певним чином пов'язані з Житомиром, імена письменників разом з назвами їхніх творів, імена вчених і художників, а також ергоніми, зооніми, оказіональні номінації та ін. Їхнє завдання – «створювати фон оповіді, увиразнюючи окремі деталі життя персонажів, процесу їх мислення, практичної роботи, захоплень, звичок, спостережень тощо» [14, с. 113].

На думку Е. В. Боевої, «усі елементи онімного простору в художньому тексті письменника – ланки однієї лексичної системи, створеної митцем для реалізації свого авторського задуму в цьому творі. Вони всебічно висвічують засобами онімного письма найголовніше в тексті...» [2, с. 158]. А отже, в побудові художнього цілого всі оніми функційно вагомі, конче потрібні.

Як зазначав Ю. О. Карпенко, вивчення ономастикону художнього твору розпочинається з аналізу авторського світосприйняття, оскільки воно детерміноване особливістю автора і мотивами його творчості, нормами місця, часу [7, с. 105]. На думку вченого, основним онімом літературного твору є його заголовок. Отож, своєрідне пізнання читачем художнього твору розпочинається з самої назви, яка досить часто по-особливому налаштовує його на розуміння художнього тексту та осмислення літературних образів.

Житомирська сага, на нашу думку, має символічну назву, яка перегукується з біблійними мотивами і викликає в читача глибокі роздуми. Ісус Христос у своїх повчаннях наголошував, що для людей існує дві дороги життя: широка – для всіх, а вузька – для тих, хто зрозумів

сутність життя і живе в гармонії зі світом та своєю совістю. Аналогічно й кожен персонаж твору намагається вибрати лише свою – єдину – стежку в цьому складному житті. І навіть ось таке поєднання – «стежка в траві» – також особливе і промовисте. Попробуй знайти стежку в густій траві, якщо вона з кожним днем розростається. Та й, зрештою, треба віднайти цю стежку, щоб не витоптати зелену траву. Якщо сенс життя людиною віднайдений, тоді й прагнення її велике не змарнувати своє життя, не загубитись у людському натовпі.

Символічний образ **дороги** як життєвого шляху, наскрізний у творчості письменника, відкриває одну із граней його світобачення [15, с. 26]. Дорога в митця – багатовимірна: з конкретної житейської реалії вона переростає в глобальний символ, стає центром образних парадигм, «притягає» інші просторові доміанти (**стежка**, **річка** як символічні образи естетичного надсвіту) [3, с. 26].

Назва твору акумулює в собі художній задум та ідейний зміст твору. На думку Е. В. Боевої, «ретельно вписаний у контекст твору заголовок з численними варіантами і синонімами в текстовому тлі роману стає ключовим для розуміння філософського замислу естетичних уподобань письменника-філософа В. Шевчука, який породжує дискурс, звернений до естетично, духовно, інтелектуально адекватного реципієнта» [3, с. 26–27].

Не менш важливі й назви розділів, які «виступають своєрідними елементами, скріпами його композиційної структури – **«П'ятий номер»**, **«Життя і пригоди Віталія Волошинського, писані ним самим»**, **«Білецькі»** [3, с. 27]. Деякі розділи до створення роману були опубліковані окремо (**«Золота нитка»**, **«Вогонь»**, **«Трильяз»**, **«Через дорогу»** тощо). Оскільки сюжетні лінії переплітаються, то й назви розділів повторюються, чого вимагає окреслений автором жанр.

Серед власних назв, ужитих автором, особливу групу складають ідеоніми – власні назви об'єктів духовної культури (книг, опер, пісень, картин, кінофільмів), які відіграють вагомий роль у створенні тексту та формуванні літературного образу. Художній текст насичений назвами книг (разом з їхніми авторами, переважно українськими): **«пишні «Акорди»**, **укладені Іваном Франком»**, **«З журбою радість обнялась»** Олександра Олеся, **«Сонячні кларнети»** Павла Тичини, **«Кам'яна душа»** Гната Хоткевича (**«Це дивовижна книжка, юначе! Перед тим, як читати її, мий руки!»**), **«Співомовки»** Степана Руданського, **«Історія Туреччини»** Агатангела Кримського, **«Люборацькі»** Анатолія Свидницького (**«Зайшов до книгарні й побачив книжку в зеленій палітурці, яка звалася «Люборацькі». Про неї говорив мені Андрій Андрійович, і я ту книгу негайно купив»** [20, II, с. 459]), поема **«Галілей»** Євгена Плужника, **«Третя революція»** Валер'яна Підмогильного, **«Марія»** Тараса Шевченка, **«Золоті лисенята»** Юліана Шпола, (**«Потім читав «Золотих лисенят» – чудова і трохи дивна книжка, і від того мені зробилося ще смутніше»** [20, II, с. 429]), **«Старосвітські батюшки та матушки»**, **«Микола Джеря»**, **«Причеп»**,

«*Кайдашева сім'я*» Івана Нечуя-Левицького, «*Повія*» Панаса Мирного, «*Під тихими вербами*» Бориса Грінченка та багато інших. Вони виражають гордість автора за літературний доробок українських письменників, за вміння персонажів послуговуватися тим спадком. Наприклад, по-новому змусила осягнути світ поезії одного із героїв книга, яку той перечитував кілька разів (*декламатор «Сяйво»*, укладений Миколою Зеровим).

Одна з героїнь роману любить читати «*Pogranicze naddnieprzanskie*» і «*Dwie siostry*» Антонія Марцінковського, а також час від часу гортає книгу «*Kucharz warszawsky*», залишену їй у спадок від бабусі.

Глибоке розуміння музики деякими персонажами залежить від їхньої професійної компетенції та пов'язане з такими назвами творів: «*Білі ночі*» Петра Чайковського, «*Експромт ля-бемоль мажор*» Франца Шуберта, «*Прелюдії*» Якова Степового, «*Елегія*» Миколи Лисенка, «*Фантастичні п'єси*» і «*Маленький романс*» Роберта Шумана, фантазія Алоїза Єдлічки на теми українських народних пісень «*Спогади про Полтаву*» та ін.

Пісня «*Проліски*» (а також «*Пісня про Морозенка*») допомогла молодому персонажеві зрозуміти своє внутрішнє «я». Особливий відгомін у душі юнака знаходила ця пісня, перший раз почута від кобзаря Андрія Андрійовича, пізніше – у виконанні батька та інших людей. «*Ще в сінях почув срібний передзвін струн бандури: батько співав «Проліски». Співав якось особливо тужливо, тужливіше й протягліше, аніж Андрій Андрійович*» [20, II, с. 124]. Проснувшись одного ранку, юнак увімкнув радіо і почув «Проліски»: «*І я раптом здригнувся: дівчата під дзвін бандур співали улюблені мої «Проліски». Стояв серед хати, як блазень, помережаний сонячними смугами й латками, які на мені грали й мінялися, стояв остовпілий і печальний; мені раптом здалося, що це я маю комусь принести пролісків, хоч весь час сподівався, що принесуть їх мені*» [20, II, с. 459]. І зрозумів юнак, що має негайно зайти до матері на роботу і порозумітися з нею: «*Мати здивовано на мене подивилася, волосся її срібно грало в сонячній стязі, а на обличчі з'явилася усмішка. І я раптом вразився з тієї усмішки: сумна й гарна; я вперше помітив, що мати моя чимось невловним схожа на покійного батька...*» [20, II, с. 460].

Ідеонім «*Святе писання*», кілька разів уживаний одним із негативних персонажів, налаштовує читача на більш оптимістичне сприйняття цього персонажа, подає певну надію на позитивні зміни в його характері й житті.

Вагому роль у формуванні особистості персонажів відіграють не тільки книги та музика, а й фільми («*Ночі Кабірії*», «*Дванадцять розгніваних мужчин*»). Фільм Федеріко Фелліні «*Ночі Кабірії*» В. Шевчук згадує в романі не випадково: 1956 року Ватикан нагородив цю кінострічку вищою премією за гуманізм і відстоювання християнських цінностей [10, с. 46]. На думку дослідників, «письменникові, очевидно,

було важливо розділити філософські й естетичні погляди з авторами фільму» [9, с.202], який справив незабутнє враження на Віталія Волошинського та його батька. Та й не менш важливо й те, що через образ Кабірії – головної героїні фільму – «розкрито образ простої бідної жінки, яка постає перед Віталієм взірцем високодуховності» [9, с. 202]. Герой роману усвідомлює, що ціннішою за красу зовнішню є внутрішня, духовна краса людини. До нього приходить розуміння, що жити треба так, щоб ні на кого не зважати, щоб «не упосліджуватися» через свою слабкодухість.

Зрідка автор вживає у тексті назви газет і журналів (наприклад, газета «**Рядянська Житомирщина**», журнал «**Життя й революція**»), передаючи через ці власні назви певну особливість зображуваного часу. Щодо назв картин деяких художників, то в тексті вони трапляються ще рідше: «...а на стінах потемнілі від часу картини: старий дроворуб, що сидить на колоді, поклавши біля себе сокиру, й дивився на світ, як мудрець-філософ, копія репінських «**Запорожців**» і чималий олійний, також потемнілий портрет Шевченка в кожусі і в баранячій шапці» [20, II, с. 158].

Власні імена історичних осіб, учених, письменників, композиторів і художників, уживані автором, створюють простір для уявлень читача через алузії та асоціації, які приховані в їх конотативному потенціалі, і допомагають глибше зрозуміти героїв роману. У художньому тексті вживані імена історичних осіб, життя чи діяльність яких пов'язані з Житомиром: **Верьовка, Хомичевський, барон Шодуар**. Вживання широкого спектру імен відомих письменників і композиторів мотивоване передусім авторським уподобанням. Вагому роль у текстотворенні та розвитку сюжету відіграють власні імена письменників (наведено вживані автором варіанти) – українських (**Борис Грінченко, Олена Пчілка, Леся Українка, І. Нечуй-Левицький, Шевченко, Іван Франко, Гнат Хоткевич, Валеріан Підмогильний, Косинка, Зеров, Олександр Олесь, Павло Тичина, Євген (Женя) Плужник** та ін.) і зарубіжних (**Байрон, Золя, О. Дюма, Ф. Купер, Едмон Ростан** та ін.). Не менш важливі у тексті й імена композиторів (наприклад, **Микола Лисенко, Степовий, Чайковський, Моцарт, Шопен, Роберт Шуман**) та художників (**Чюрльоніс**).

Зазначимо, що особливу роль у художньому тексті виконують і такі власні назви: 1) імена біблійних персонажів: **Христос, Матінка Пречиста, Святий Дух, Павло і Петро, Авель, Каїн, Юдаш**; 2) назви міфічних істот і божеств: **Артеміда, Тантал, Перелесник, Пена**; 3) імена казкових персонажів: **Івасик-Телесик, Вовчик-Братик, Лисиця, Марко Проклятий**; 4) імена літературних персонажів: **граф Альберт, Сірано де Бержерак, Ромео і Джульєтта**.

Фонові оніми підсилюють експресивне наповнення тексту, допомагають глибше осягнути описувані події, виявити характер, думки, звички, уподобання кожного персонажа тощо. Вони виконують такі функції: експресивну, описову, оцінну, алузивну та асоціативну, подекуди й характеризувальну. Водночас вони несуть вагоме текстотвірне

навантаження, сприяють розумінню підтексту роману та його ідейного задуму, а також репрезентують творчу особистість письменника.

Зовсім малими вкрапленнями проникають у роман ергоніми (назви об'єднань людей за різноманітними ознаками) і хрематоніми (назви матеріальних предметів), які виконують переважно локалізувальну або номінативну функцію.

Назвемо зафіксовані групи онімів: 1) ергоніми: «**Ланка**» (літературна група), «**Льонок**» (ансамбль), «**Рідний край**» (видавництво), **Київський державний університет, Наукове товариство імені Шевченка, Перша київська гімназія** («На бульварі Шевченка. В колишній **Першій київській гімназії**» [20, II, с. 368]); 2) хрематоніми: **кінотеатр імені Франка, Зелений театр** («*Підійду до нього, торкну пальцем плеча і стану поруч сумним стовпчиком, стану так, як стояв біля стовбура акації, очікуючи його із **Зеленого театру***» [20, I, с. 117]).

Назви християнських свят (геортоніми) (**Великдень, Святого Миколая**) у творі – рідкісні вкраплення: «*Святкували вони **Великдень** по-католицькому*» [20, I, с. 197]; але й вони додають культурного колориту романові, надають змогу зрозуміти глибше звичаї мешканців Житомира, гармонійно вплітаються у хронологічну амплітуду твору.

Для відтворення колориту зображеної історичної епохи – післявоєнних часів – автор вживає номенклатурні власні назви: марок машин: «**Волга**», «**Запорожець**»; марок цигарок: «**Бокс**», «**Прибой**», «**Спорт**», «**Герцеговина Флор**», «**Делі**», «**Ракета**»; марок вин: «**Мускат**»; марок коньяків: «**Україна**».

У деяких епізодах автор робить акцент на тій чи тій назві. Наприклад: «*У зубах у дядька стриміла не самокрутка, а справжня, причому дорога цигарка – **“Герцеговина Флор”***» [20, I, с. 273]). Вживана назва вказує на небідне існування людини з дорогою цигаркою в зубах: «*Був одягнутий у нову шкуратянку, а перед собою тримав шкуратянку іншу, також брунатну, лискучу й зовсім нову, скроєну саме на малий зріст, з широким м'яким поясом, усунутим у петельки, і з такою ж широкою шкіряною пряжкою*». І коли одному з персонажів аж дух перехопило від того дива, коли він стояв, захоплено розтуливши рота, чоловік гаркнув на нього, «*не розтуляючи зубів, бо там стриміла **“Герцеговина Флор”***». Можливо, саме ця зустріч зародила в душі персонажа ганебну мрію будь-якою ціною отримати таку ж «шкуратянку».

У художньому тексті знаходимо вживані автором зооніми – клички собак (**Джім, Стамбул, Трезор**; «*Цей **Стамбул** така зараза, що кусається, а її, бач, признав*» [20, I, с. 203]) і корів (**Манька**).

За нашими спостереженнями, астронімів у романі нема. Але автор вживає астроніми, які ми кваліфікуємо як невласні оніми – в романі це **сонце** і **місяць**. Звичайно, в деяких випадках вони з'являються без семантичних доповнень чи зрушень. В інших же випадках – це вже метонімія – не місяць, а його світло: «**Місяць** цвів серед неба тремтливий і

яскравий і лив міражне світло, яке тут уже не змішувалося з міражним світлом ліхтарів» [20, I, с. 344]. Ще в інших випадках **місяць** діє, як людина: «... **місяць** дивився на мене й сміявся. Йому було весело з мене, малого й капловухого, безсилового й покинутого цілим світом, самотнього й нерозумного. Я дивився просто в те засміяне обличчя, й тінь усмішки не промайнула на моїм лиці» [20, I, с. 345]; «**Місяць** затанцював на тонких ногах - променях, засміявся з мене...» [20, I, с. 347]. Як ми пересвідчилися, у романі сонця помітно менше, ніж місяця. «**Сонце** приклало до вуст золотого кларнета, а струмки, що бігли з горбів до річки, озвалися флейтами» [20, II, с. 24]. «Він заплющив очі і відчув, що **сонце** м'яко торкає променями-пальчатами його лиця, обмацує, як колись обмацувала його сплячого мати» [20, II, с. 29].

До фонових онімів належать okazіональні назви, які надають художнім образам інформативного й емоційно-експресивного значення, допомагають читачеві краще зрозуміти внутрішній світ персонажів, осягнути їхню соціально-емоційну сферу життя.

Власні okazіональні назви, які виникли внаслідок онімізації апелювативів, – одна з домінантних ознак авторської манери і художнього стилю Валерія Шевчука. На думку І. В. Хлистуна, «перехід апелювативної лексики в онімну стає засобом намагання осмислити реальність поза часом і простором, на іншому естетично-філософському рівні» [19, с. 19]. Стилістична інтерпретація okazіональних онімів роману на зразок **Біль**, **Горе**, **Самота** частіше пов'язана з персоніфікацією абстрактних понять. Переважно це онімізовані назви на позначення емоційних станів (**Гнів**, **Гніт**, **Лють**, **Страх**), рідше – часових або просторових понять (**Будень**, **Ніч**). Подекуди зазнають онімізації загальні назви на позначення істот або неістот – однокомпонентні чи багатоконпонентні (**Посланець**, **Білі Халати**, **Чорний Змій**, **Банда Злочинців Незвичайних**) [17].

Індивідуально-авторські оніми, гармонійно вплетені автором у канву оповіді, виконують важливі функції творення художнього простору та художніх образів. Експресивно-стилістична виразність онімів підсилює внутрішню сутність персонажів і підвищує смисловий та емоційний зміст художнього твору.

Висновки та перспективи дослідження. Змальовуючи химерне переплетіння доль різних прошарків населення Житомира 50–60-х років ХХ ст., Валерій Шевчук уміло вплітає у багатоплановий епічний твір усі власні назви. Автор максимально використовує й художню фантазію, яка стосується не лише певних дій і роздумів персонажів, але й уживання власних імен (наприклад, біблійних, казкових, okazіональних, а також ідеонімів, ергонімів, геортонімів, зоонімів тощо), які допомагають письменникові створити галерею образів, відтворити дійсність у своєму вимріяному світі, поєднавши її з тогочасною реальною дійсністю, та й загалом – побудувати високомистецьке художнє ціле.

Список використаної літератури

1. Белей Л. О. Нова українська літературно-художня антропонімія : проблеми теорії та історії / Л. О. Белей. – Ужгород, 2002. – 176 с.
2. Боева Е. В. Номінаційне поле у контексті художнього простору оповідань Б. Грінченка / Е. В. Боева // Восточноукраинский лингвистический сборник. – Донецк : Изд-во «Донеччина», 2000. – Вып. 6. – С. 157–164.
3. Боева Е. В. Онімичний аспект проблеми ідіостилю Валерія Шевчука (на матеріалі роману «Стежка в траві») / Е. В. Боева // Записки з ономастики : зб. наук. праць / відп. ред. Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2010. Вип. 13. – С. 25–37.
4. Калинин В. М. Поэтика онима / В. М. Калинин. – Донецк : Юго-Восток, 1999. – 408 с.
5. Калінкін В. М. Теоретичні основи поетичної ономастики : автореф. дис. ... д-ра філол. наук : спец. 10.02.02 / В. М. Калінкін. – К., 2000. – 34 с.
6. Карпенко О. Ю. Про літературну ономастику та її функціональне навантаження / О. Ю. Карпенко // Записки з ономастики : зб. наук. праць / відп. ред. Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2000. – Вип. 4. – С. 68–74.
7. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика : зб. ст. / Ю. О. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2008. – 328 с.
8. Карпенко Ю. О. Літературна ономастика Ліни Костенко : монографія / Ю. О. Карпенко, М. Р. Мельник. – Одеса : Астропринт, 2004. – 216 с.
9. Конторчук Г. Власні назви як система естетичного і світоглядного узагальнення у романі Валерія Шевчука «Стежка в траві» / Г. Конторчук, М. Шевчук // Волинь - Житомирщина : істор.-філол. зб. з регіон. проблем. – Житомир, 2004. – Вип. 12. – С. 195–203.
10. Корогодський Р. Втеча від самотності, або Апологія рідного дому / Р. Корогодський // Шевчук В. О. Стежка в траві. Житомирська сага. У 2-х т. – Харків : Фоліо, 1994. – Т.1. – С. 5–48.
11. Крупеньова Т. І. Специфіка антропонімів у творах Оксани Забужко / Т. І. Крупеньова // Записки з ономастики : зб. наук. пр. / відп. ред. О. Ю. Карпенко. – Одеса : Астропринт, 2011. – Вип. 14. – С. 119–125.
12. Левчук І. П. Функційно-семантичні параметри поетонімосфери роману Володимира Лиса «Іван і Чорна Пантера» / І. П. Левчук // Науковий вісник Східноєвропейського нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія : Філол. науки. Мовознавство. – 2015. – № 6 (307). – С. 49–58.
13. Лукаш Г. П. Ономастикон прозових творів Володимира Винниченка : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Г. П. Лукаш. – Донецьк, 1997. – 18 с.
14. Лукаш Г. П. Структурно-семантична організація онімної лексики художнього тексту / Г. П. Лукаш // Питання сучасної ономастики. – Дніпропетровськ, 1997. – С. 112–121.
15. Переломова О. С. Ідіостиль Валерія Шевчука : монографія / О. С. Переломова. – Суми : СумДУ, 2010. – 138 с.
16. Селіверстова Л. І. Ономастикон у поетичному ідіолекті Яра Славутича : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / Л. І. Селіверстова. – Харків, 2003. – 19 с.
17. Скорук І. Д. Оказіональні оніми як компонент поетонімосфери роману В. Шевчука «Стежка в траві» / І. Д. Скорук // Науковий вісник Східноєвроп. нац. ун-ту імені Лесі Українки. Серія: Філол. науки. Мовознавство. – 2015. – № 6 (307). – С. 113–118.
18. Усова О. О. Ономастикон художніх творів Миколи Хвильового : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / О. О. Усова. – Донецьк, 2006. – 18 с.
19. Хлистун І. В. Власна назва в українській поезії II пол. XX ст. (семантико-функціональний аспект) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.01 / І. В. Хлистун. – К., 2006. – 27 с.

20. Шевчук В. О. Стежка в траві. Житомирська сага. У 2-х т. – / В. О. Шевчук. – Х. : Фоліо, 1994.

21. Шотова-Ніколенко Т. В. Онімний простір романів Юрія Яновського : монографія / Т. В. Шотова-Ніколенко. – Одеса : Астропринт, 2007. – 165 с.

Скорук Ирина. Функционально-семантическая нагрузка периферийных онимов романа Валерия Шевчука «Тропинка в траве». В статье рассмотрены особенности периферийного ономастического пространства романа Валерия Шевчука «Тропинка в траве». Среди периферийных онимов выделены теонимы, мифонимы, идеонимы, эргонимы, зоонимы и другие ономастических разряды, которые придают художественному тексту экспрессивно-стилистическую и художественную выразительность. Проанализирована функциональная специфика каждого из использованных автором онимных классов и определены их структурно-семантические особенности. Выяснена роль поэтонимов в развитии сюжета, в построении языковой и литературной композиции произведения. Обращено внимание на особенности индивидуально-авторского стиля Валерия Шевчука, выявленные в системе ономастического пространства романа «Тропинка в траве».

Ключевые слова: оним, онимное пространство, поэтоним, функционально-семантическая нагрузка.

Skoruk Iryna. Functional and Semantic Loading of Peripheral Onyms in Valery Shevchuk's Novel «A Path in the Grass». The article reveals the features of peripheral proper nouns in Valery Shevchuk's novel «A Path in the Grass». Among the peripheral onyms the author highlighted theonyms, mifonyms, ideonyms, ergonyms, names of animals and other onomastic ranks that confer artistic text expressive-stylistic and artistic coloring. The article analyzes the functional specificity of each of the onymastic classes used by the author and identifies their structural and semantic features. In the focus of attention is their semantic loading, their quantitative and qualitative meanings. The article offers perspective vectors of the problem development aimed at revealing functional role of proper names in the story. The author states that created by the writer and being used in the text, they form special onomastic stylistically expressive literary text. The author draws the conclusions as to the contextual role of onyms, their emotional expressive meaning and comment on their symbolic function and also the role of occasional onyms in creating individual author's writing style. Metaphorization of abstract concepts expresses the inner world of the characters and enriches the emotional context of the text.

Key words: proper name, the space of proper names, the sphere of proper names, functional and semantic peculiarities.

Стаття надійшла до редколегії 26.02.2016